

Spolmask

Svenska ägg

Spolmasksmitta som inte bekämpas påverkar hönsens hälsotillstånd negativt och ger ett sämre produktionsresultat. Spolmask sprids framför allt genom att hönsen pickar i sig av andra hönsors träck. Problemet är mera vanligt förekommande i frigående produktionsformer än i buranläggningar.

Värphönsens spolmask (*Ascaridia galli*)

Spolmaskarna är gulvita 5-12 cm långa maskar. Höns smittas genom att svälja spolmaskägg som finns i gödseln. När spolmaskäggen kläcks i tarmen bäddas larverna in i tarmslemhinnan under 3-56 dagar beroende på hönsens ålder och motståndskraft. Larven vandrar därefter ut i tarmen och producerar, efter 28 dygn, stora mängder ägg som går ut med träcken och cirkeln är slut.

Problem knutna till smitta

Lindriga angrepp orsakar oftast inga eller endast lindriga sjukdomssymtom. Kraftiga angrepp kan dock påverka hönan kraftigt med bl.a. nedsatt aptit, avmagring, blodbrist, diarré och ibland ökad dödlighet. Det kan också leda till att man får större problem med andra smittämnen, t.ex. bakterierna *Escherichia coli* och *Pasteurella multocida*, än man hade haft annars. Detta ger både ett ökat lidande för den enskilda hönan och en minskad lönsamhet för dig som producent.

Det är ytterst ovanligt, men det inträffar att konsumenter hittar spolmask inuti hönsägg i äggvitan. Det beror på att en spolmask råkar komma upp i hönsens äggledare samtidigt som ett ägg är på väg ner. Att spolmask finns i ägg är mycket ovanligt och det är helt ofarligt att äta ett sådant ägg men kan upplevas som mycket obehagligt av konsumenten.

Förebyggande arbete

För besättningar som inte är smittade är det viktigt att hålla en extra hög nivå på sitt hygien- och smittskyddstänkande. Vid SVA:s studie 2004 såg man att de besättningar som var med i det frivilliga salmonellakontrollprogrammet var smittade i lägre omfattning än övriga. Dessutom var flockar i höns hus som saknade hygienbarriär vid ingången oftare infekterade av spolmask än de med hygienbarriär. Sammantaget tyder detta på att goda smittskydds-rutiner kan minska risken för spolmaskinfektion.

Förekomst av spolmask i Sverige

SVA genomförde 2004 en kartläggning av förekomsten av parasitägg i hönsbesättningar. Hösten 2008 gjorde Svenska Ägg en uppföljande studie för att se om situationen hade förändrats jämfört med 2004. Resultaten visar att andelen smittade värphönsbesättningar har ökat i samtliga inhysningssystem, och mest i de frigående systemen. Ökningen är störst i besättningar med flervåningssystem, vilket kan förklaras med att dessa anläggningar var nystartade 2004. Ju äldre en anläggning är desto mera sannolikt att spolmasksmitta har kommit in. En liten ökning kan även noteras i burbesättningar, om än från en mycket låg nivå.

Ingen av de provtagna ung- hönsflockarna var infekterade med spolmask och även senare studier har visat på det samma. I dagsläget finns det ingenting som pekar på att smittspridningen av spolmask sker genom unghönsen.

Hälsokontroll Spolmask

För att motverka att spolmasksmitta blir ett större problem inom äggproduktionen startade Svenska Ägg upp en frivillig och förebyggande hälsokontroll med avseende på spolmask. Hälsokontroll Spolmask innehåller rekommendationer för provtagning, avmaskning och sanering samt löpande uppföljning av de samma. Målet med Hälsokontroll spolmask är att:

É *Motverka smittspridning till icke smittade besättningar.*

É *Hålla spolmasktrycket i infekterade besättningar på en kontrollerat låg nivå för att:*
o Upprätthålla högsta möjliga livsmedelshygien o Motverka djurvälfsproblem

É *Minimera läkemedelsanvändningen för att motverka resistensutveckling*

É *Öka kunskapen om smittspridningsvägar och effektiva behandlings- och saneringsåtgärder.*

Riktlinjer för provtagning

Samtliga djuromgångar av värphöns och unghöns ska rutinemässigt provtas genom träckprovtagning. Om parasitägg påvisas ska tarmundersökning göras för att konstatera om det är frågan om spolmask och/eller blindtarmsmask.

Unghöns:

É *Samtliga flockar provtas tidigast 3 veckor före leverans genom träckprovtagning.*

É *Vid förekomst av parasitägg i träcken skickas tarmar från fem (själv)döda höns till SVA för analys.*

Värphöns:

É Samtliga flockar provtas tidigast 3 månader efter insättning genom träckprovtagning

É Vid förekomst av parasitägg undersöks tarmar från 5 (själv)döda höns av producenten, besättningsveterinären eller SVA för att fastställa om det är spolmask och/eller blindtarmsmask.

Riktlinjer för avmaskning

Användning av avmaskningsmedel skall begränsas till besättningar där spolmasksmitta konstaterats för att minska risken för resistensutveckling. Därför skall all avmaskning ske efter samråd med veterinär som utvärderar provsvaren. Besättningar där enbart blindtarmsmask påvisas skall inte avmaskas.

Unghöns:

É Smittade unghönsflockar avmaskas i direkt anslutning till leverans (sista avmaskningsdag = leveransdag)

Värphöns:

É Spolmaskinfekterade flockar som hålls inomhus bör avmaskas var tredje månad.

É Ekologiska besättningar med hälsoproblem p g a ett högt spolmasktryck bör avmaskas, trots karenstider (7 dagars behandling + 2 dagars karenstid).

É För ett lyckat resultat i ekologiska besättningar är det viktigt att sköta sin rastgård på ett bra sätt. Det högsta smittrycket finns närmast huset där flest höns uppehåller sig. Därför måste man byta ytlagret närmast husen mellan omgångarna. Har man möjlighet att rotera mellan olika rastgårdar är det bra

Riktlinjer för sanering

När spolmasksmitta konstaterats är det viktigt att mycket noggrant sanera djurutrymmet och alla redskap innan nya djur sätts in. Spolmaskägg är mycket små och tål de flesta desinfektionsmedel. En liten gödselflaga kan innehålla tusentals spolmaskägg. Två effektiva desinfektionsmedel mot spolmaskägg är Parades eller Interkokask, som dessvärre är korrosiva och därför inte kan användas på inredningen. De fungerar bra att desinfektera golv och väggar med. Ett annat sätt att döda spolmaskäggen är att bränna med gasol.

Avmaskningsmedel ó Verminator

Det finns ett avmaskningsmedel (Verminator) med 0 dagars karenstid för äggen på den svenska marknaden. (andra regler gäller för KRAV-anslutna värphöns, jämför ovan). Verminator ges med vattnet sju dagar i följd. En förpackning räcker till en behandling av 5000 kg hönor. Verminator dödar larver och vuxna maskar, dock inte äggen. Omloppstiden från ägg till fullvuxen, äggproducerande mask i ett hönshus är cirka 2-3 månader. Det innebär att avmaskningen måste upprepas var 3:e månad. Med regelbunden avmaskning minskar smittotrycket, vilket är positivt för hönans allmäntillstånd och produktionsresultatet. Ett högt smittotryck ökar sannolikt risken för att en spolmask av misstag tar sig upp genom äggladaren och ham-

nar i ett hönsägg. Avmaskning är förknippat med kostnader, men det skall ställas i relation till kostnader som kommer av att hönsen har nedsatt hälsa och därmed troligtvis producerar sämre.

Foto: Sven Secher

Spolmasken återfinnes främst i den främre delen av tarmen.

Kontaktperson : Magnus Göransson, veterinär
Svenska Ägg. Tel 0705-192618